

Agraïm un cop més a Josep Ferrer i a Joan Pujadas el seu esforç per donar a conèixer l'important epistolari de Joan Coromines i la feina minuciosa d'afegir-hi centenars de notes i complets índexs de noms i de mots.

Josep MASSOT I MUNTANER
Institut d'Estudis Catalans

GARGALLO, José Enrique / VULETIĆ, Nikola (ed.) (2013): *Mare Loquens. Études d'étymologie et de géolinguistique romanes à la mémoire de Vojmir Vinja (1921-2007)*. Zadar: Sveučilište u Zadru, p. 383.

El volum aplega la majoria de contribucions presentades al col·loqui *Mare loquens*, celebrat a Zadar (Croàcia) els dies 11 i 12 de novembre de 2011. Tant el col·loqui com aquest recull honren la memòria de Vojmir Vinja (1921-2007), il·lustríssim representant de l'escola romanista croata de la segona meitat del segle xx, i un dels fundadors dels estudis romànics a la ciutat de Zadar. Els curadors de l'edició aprofiten la *Présentation* (p. 7-8) per esmentar els dos temes preferits de Vinja, a bastament representats en els diversos articles: l'estudi etimològic i geolingüístic del lèxic de les ribes mediterrànies (i, per extensió, de qualsevol riba romànica) i l'estudi dels contactes lingüístics eslavoromànics. Abans de passar a la part nuclear, *Études* (p. 23-360), August Kovačec glossa el recorregut i la vàlua acadèmics de Vojmir Vinja en la presentació intitolada «L'apport scientifique du professeur Vinja dans le domaine de la linguistique romane» (p. 9-22), la qual, entre d'altres aspectes, posa peu fiter en la fonamental aportació de l'autor en el camp de la ictionímia.

El bloc central s'enceta amb l'article «Mar y meteorología popular en la Romania» (p. 25-46), en què José Enrique Gargallo Gil presenta, bo i prenent com a excusa refranys meteorològics romànics amb algun element marí, els resultats del projecte *BADARE (Base de datos sobre refranes del calendario y meteorológicos en la Romania)*, i, així mateix, anuncia un nou projecte, *ParemioRom*, en el qual les dades de *BADARE* s'han d'abocar a una base renovada que en permeti la cartografia selectiva, així com la seva visualització a l'espai romànic. A continuació, João Saramago aborda «La nomenclature des poissons aux Açores : aires de distribution et motivation» (p. 47-72), amb dues intencions: en primer lloc, la d'oferir una visió de la varietat i la distribució dels noms comuns que designen quinze espècies de la fauna marítima a les Açores, i, per tant, estudiar la diversitat lexical d'aquest camp semàntic; i, en segon lloc, la d'exposar un inventari d'ictionims creats a partir de noms d'animals terrestres. L'estudi s'acompanya de disset quadres que geolocalitzen les variants de cada ictionim estudiat a la primera part. En l'article «Oltre quella "foce stretta": un viaggio geolinguistico attraverso l'Atlantico portoghese» (p. 73-92), Xosé Afonso Álvarez Pérez pretén explorar la continuïtat entre diversos ictionims de l'àrea adriàtica i de la costa atlàntica, amb especial atenció a les aigües que banyen el Portugal continental, a fi de demostrar que les fronteres geogràfiques no anul·len pas les semblances lingüístiques, circumstància que ens palesen, ara i sempre, els diversos atlas lingüístics. La contribució es completa amb sis quadres que geolocalitzen al Portugal peninsular els ictionims estudiats. Tot seguit, l'estudi de Joan Veny «Vocabulaire ichtyonymique et nautique catalan dans la Romania» (p. 93-110) s'articula en dues parts: una nova proposta etimològica per a l'ictionim català *dot (Polyprion americanum)*, i una anàlisi de nou noms de l'esfera nàutica catalana que tradicionalment s'han atribuït al grec i que, segons l'autor, haurien arribat a la nostra llengua a través del genovès. De la seva banda, Germà Colón aprofita l'article «De sinònímica catalana» (p. 111-122) per centrar la seva atenció en alguns dels diatopismes, també anomenats geosinònims, del català, bo i demostrant que la marcada distribució geogràfica resulta ben recent en la majoria de casos, i que, a l'hora d'afaiçonar les noves edicions dels diccionaris normatius, cal analitzar-ne amb objectivitat i rigor els diversos diatopismes. A partir de l'article «Tecnologias informáticas

y variación dialectal» (p. 123-139), Maria Pilar Perea insisteix en els avantatges que la informàtica i la xarxa tenen de cara a la recollida i l'anàlisi de materials lingüístics obtinguts en diverses zones geogràfiques. Basant-se en els setanta-cinc quaderns de camp d'Antoni Maria Alcover (que contenen tant informacions lèxiques, fonètiques, morfològiques i sintàctiques, com també folkloriques), i en els divuit dietaris d'Irene Rocas (col·laboradora del *Diccionari català-valencià-balear* pel que fa a la localitat de Llofriu i, més generalment, per a tota l'àrea de l'Empordà), l'autora mostra les noves tècniques de tractament de dades lingüístiques, les quals en faciliten la transcripció, l'emmagatzematge i la consulta. Pel que fa a la contribució intitolada «Geolinguística della Sardegna. Dalla carta corografica dello Spano al progetto AliMuS» (p. 141-170), Michel Contini hi lamenta que, malgrat el gran nombre de publicacions dedicades al sard i a les seves variants dialectals, Sardenya encara no disposi d'un atlas lingüístic específic. Partint d'egregis exemples, com el primer mapa lingüístic de l'Illa, la *Carta corografica (o glosso-grafica) della Sardegna* (1840) de Giovanni Spano, l'autor ens presenta el projecte *Atlante Linguistico Multimediale della Sardegna* (ALiMuS), en fase de realització, del qual ell mateix forma part com a un dels tres investigadors principals. Com dóna entenen el clarificador títol «Introduzione ai problemi e metodi della dialettometria, applicati ai dati dell'Atlante italo-svizzero AIS (con particolare riguardo ai dialetti del Veneto e dell'Istria)» (p. 171-225), Hans Goebel s'ocupa de la dialectometria, una disciplina, basada, en gran part, en els atlas lingüístics, que compta, entre d'altres virtuts, amb la d'ésser un mètode inductiu, que, a través de la síntesi numèrica de diverses dades empíriques, descobreix o/i explora regularitats i lleis geolingüístiques; un mètode obert a cooperacions interdisciplinàries que és capaç d'harmonitzar el saber tradicional amb les darreres innovacions tecnològiques. L'article s'acompanya amb un generós apartat final que inclou diferents taules il·lustratives (p. 202-225). A continuació, Rada Cossutta («Lessico d'origine slovena nel dialetto triestino» [p. 227-234]) aborda un tema d'allò més actual, després de l'entrada d'Eslovènia a la Unió Europea: el fenomen de la interferència eslovena en el dialecte triestí. L'autora combina dades preexistents amb recerques sobre el terreny, sense oblidar una acurada anàlisi etimològica del pas dels eslovenismes al dialecte triestí. L'article es basa en quatre camps lèxics: denominacions de pans, dolços casolans i licors; noms de treballs, professions o classes socials; termes botànics; i termes zoològics.

S'inicia, seguidament, una sèrie de sis articles que posen de relleu els contactes eslavoromànics a Ístria i Dalmàcia. Així doncs, en l'article «Su un prestito romanzo nelle parlate dell'Istria slovena» (p. 235-247), Metka Furlan investiga el familiar préstec romànic '*nèta*' ('filla del germà o de la germana'), una romanalla del terme istriot de parentela *neto*, la qual es localitza a la part septentrional eslovena i croata d'Ístria. Aquesta forma, malgrat que, antany, disposés d'un ús molt més estès a la península, va acabar substituïda per la forma sinònima d'origen venecià formada a partir del model **neptia*. Per la seva banda, Suzana Giljanovič («Prestiti romanzi ibridi nelle parlate istroslovene» [p. 249-261]) efectua una recerca a l'Ístria eslovena (concretament, als pobles de Nova vas, Krkavče i Boršt) a partir d'un qüestionari que li ha permès d'obtenir més de 6.000 lexemes istroslovens, gairebé una cinquantena dels quals d'origen híbrid. L'article se centra en vint d'aquests préstecs romànics híbrids, els quals no fan sinó demostrar, un cop més, la simbiosi plurisecular, d'allò més enriquidora, tant lingüísticament com cultural, de la península d'Ístria. Les «Noterelle etimologiche e semantiche sull'eredità romanza (veneziana) nel lessico ciacavo di Bogliuno d'Istria» (p. 263-284) serveixen a Sandra Tamaro per analitzar, a nivell lexicològic, etimològic i semàntic, trenta préstecs venecians de les parles txacavianes de Boljun (Ístria nord-oriental), pertanyents a l'esfera semàntica dels accessoris, que l'autora poua del *Dizionario delle parlate di Bogliuno* d'Ivan Francetić, obra de mitjans del segle passat. A continuació, Barbara Buršić Giudici («Etimologie istriote: la casa» [p. 285-297]) pren onze elements lèxics del dialecte istriot de Sissano (poblet vorer a Pula) com a mostra de la centralitat de la península istriana entre el món balcànic i l'europeu. Tot seguit, Nikola Vuletić («Les mones de Pasqua de l'Adriàtic croat: un recorregut geolingüístic i etimològic» [p. 299-316]), amb l'excusa del doble significat de *kol ba*, 'pa rodó' i 'mona de Pasqua', ens ofereix una visió de conjunt de la presència de romanismes en les denominacions croates de la mona de Pasqua. Finalment, clou aquesta secció l'article d'Orsat Ligorio («Uno sguardo ai relitti

dalmato-romanzi in -CULU e -TULU» [p. 317-321]) que analitza la triple repartició serbocroata (en -*Cal*, -*Calj* i -*Clo*) d'aquestes dues desinències (-CULU i -TULU).

L'última tongada d'articles dels *Études*, dedicats a la Itàlia meridional, l'enceta Francesco Avolio («Dalle Marche al Salento: L'Italia peninsulare adriatica e alcune questioni geolinguistiche» [p. 323-332]), el qual realitza un vol panoràmic de Nord a Sud de la costa italiana de l'Adriàtic, un àmbit privilegiat per a la recerca, malgrat la seva extensió prou limitada, bo i abordant diverses qüestions (geo)lingüístiques, a partir de cinc situacions concretes, com ara la fisonomia lingüística de les Marques. Partint d'un conjunt d'aproximadament 400 lexitipus, pertanyents als dialectes tant romànics com grikos de Salento, Antonio Romano («La caratterizzazione greco-romanza della fitonomia popolare salentina: spunti metodologici» [p. 333-360]) analitza les correspondències i divergències entre el lèxic fitonímic salentí i el del griko, a fi de contribuir a la necessària definició d'un quadre etnogràfic unitari per a aquesta regió.

Al darrer apartat del volum, *Mises en relief* (p. 361-383), s'hi inclouen dues contribucions. En primer lloc, l'article de Goran Filipi, el qual es planteja la següent pregunta: «Come comunicano gli istriani: è possibile una koinè assoluta in un ambiente multiculturale, multilingue e multi-etnico (sull'esempio istriano)?» (p. 363-375). En efecte, Ístria representa una àrea geogràficament reduïda però lingüísticament d'allò més rica, que compta, a part de llengües ja desaparegudes, com l'emblemàtic vegliot (dalmàtic), amb representació tant eslava (parles eslovenes, croates i el montenegrí de Peroi) com romànica (istrovènet, istorromanès i istriot). Parant esment a aquest llaminer panorama lingüístic, l'autor investiga quina koinè poden adoptar els diferents territoris istrians. Segonament, Vladimir Skračić intitula el seu article de guisa ben entenedora: «Centre de recherche onomastique de l'Adriatique» (p. 377-383). Aquesta última contribució, un nou i darrer homenatge a la figura de Vojmir Vinja, capdavanter dels estudis lexicològics marins a les ribes de l'Adriàtic, pretén fer balanç dels vuit anys d'existència d'aquest centre, orientat a l'estudi onomàstic dels arxipèlags de Zadar i Šibernik, en els quals, com en les 1.200 illes o els 6.000 km de costa croata, així com en les ribes mediterrànies o atlàntiques, el mar, la mar, sempre parla. A bon entenedor, moltes ones; *Mare loquens dixit*.

Joan FONTANA I TOUS
Universitat de Barcelona

GINER MONFORT, Joan (2013): *El valencià de la Valldigna*. València: Universitat de València; Mancomunitat de la Valldigna, 233 p.

Tradicionalment el valencià meridional no alacantí (el català parlat a les comarques de les Marines, l'Alcoià-Comtat, la Vall d'Albaida, la Safor, la Costera i part de la Ribera del Xúquer) no ha merescut un interès suficient per part dels dialectòlegs. Potser el fet que aquesta varietat de la llengua siga la més acostada al subestàndard valencià ha comportat que els parlars que la configuren siguen poc atractius als investigadors, per bé que, en realitat, ens trobem davant d'una realitat lingüística més complexa del que sembla, amb uns parlars amb molts trets que els acosten i, alhora, d'altres que també els singularitzen i els donen entitat pròpia. Sortosament, en els darrers anys estem assistint a una vertadera florida d'estudis dialectològics que mamprenen aquesta tasca pendent, com és el cas de *El parlar de la Marina*, de Vicent Beltran i Teresa Herrero (2011), i de *El valencià de la Valldigna* (2013), obra que és objecte d'aquesta recensió.

El valencià de la Valldigna és la primera monografia de Joan Giner Monfort i ha estat coeditada per la Universitat de València i la Mancomunitat de la Valldigna. L'autor és llicenciat en Filologia Catalana a la Universitat de València, ha estat professor al Departament de Filologia Catalana a la Universitat d'Alacant i és docent en un institut de secundària. En l'actualitat prepara la tesi doctoral sobre el parlar de la Safor, projecte dins el qual s'emmarca com a primícia aquesta publicació, que descriu el parlar de l'ex-